

Lect. univ. dr. **Adrian CIRCA**
Facultatea de Drept
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Protecția drepturilor intelectuale

Actualități și perspective

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CIRCA, ADRIAN

Protecția drepturilor intelectuale : actualități și perspective /

Adrian Circa. - București : Universul Juridic, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-673-041-9

347.77(498)

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro
COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

*Juris praecepta sunt haec:
honeste vivere, alterum non laedere, suum quique tribuere*
(Inst., 1.1.3; Ulpianus, D, 1.1.10.1)

ABREVIERI

alin.	- alineat (ul)
art.	- articol (ul)
B. Of.	- Buletinul Oficial
C. A.	- Curtea de Apel
C. civ.	- Cod civil
C. fam.	- Codul familiei
C. proc. civ.	- Codul de procedură civilă
C. civ. fr.	- Codul civil francez
CPI fr.	- Codul de proprietate intelectuală francez
C.D.	- Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem
CJUE	- Curtea de Justiție a Uniunii Europene (reamintim că această denumire a fost adoptată prin Tratatul de la Lisabona (2009). Jurisprudența acestei curții apare sub denumirea veche de CJCE, astfel că orice decizie pronunțată înainte de 2009 trebuie să se aibă în vedere ca fiind sub denumire de CJCE)
C.S.J.	- Curtea Supremă de Justiție
Dreptul	- revista Dreptul
ed.	- ediția
HG	- Hotărârea Guvernului
JN	- revista Justiția Nouă
lit.	- litera
LP	- revista Legalitatea Populară
ÎCCJ	- Înalta Curte de Casație și Justiție
JOUE	- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
M. Of.	- Monitorul Oficial al României
nr.	- număr
op. cit.	- opera citată
OG	- Ordonanța Guvernului
OUG	- Ordonanța de urgență a Guvernului
O.S.I.M.	- Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
ORDA	- Oficiul Român pentru Drepturile de Autor
OHMI	- Oficiul pentru armonizare internă (OAPI)
p.	- pagina
pct.	- punct (ul)
RRD	- Revista Română de Drept
RRDM	- Revista Română de Dreptul muncii
RRDP	- Revista Română de Drept Privat
RRDPI	- Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale
secț. civ.	- secția civilă
sent. civ.	- sentința civilă

- s.n. – C.A. - sublinierea noastră – Circa Adrian
Trib. Jud. - Tribunal Județean
Trib. Supr. - Tribunal Suprem
UE - Uniunea Europeană
UrhG - legea germană a dreptului de autor
urm. - următoarele
vol. - volum (ul)
v. - versus

CUVÂNT-ÎNAINTE

Creația intelectuală suportă cu greutate constrângerile de ordin teritorial, aceasta având, în mod natural, vocație internațională. Productele spiritului, ale geniului uman sfidează orice barieră așezată în calea liberei lor circulații, iar mijloacele moderne de informare și comunicare favorizează această circulație. Având în vedere caracterul lor incorporeal, obiectul protejat prin drepturile proprietății intelectuale este capabil să circule și să fie reprodus cu o extremă ușurință.

Când ne uităm la cei 150 de ani de experiență românească de construcție a sistemului legal de protecție a drepturilor intelectuale, putem spune că a evoluat. În acest domeniu, cu preponderență, rezultatele depind de natura socială a activității creatoare, de tradiția și cultura societății.

Protecția drepturilor intelectuale trebuie să țină seama de două repere majore: *un prim reper* se referă la drepturile morale și patrimoniale ale creatorilor asupra creațiilor lor, precum și drepturile utilizatorilor de a avea acces la creații. Și *al doilea reper* este constituit din interesul din partea statelor de a încuraja un comerț corect, care să contribuie la dezvoltarea economică și socială.

În prezent, găsirea unor soluții adecvate presupune armonizarea legislațiilor naționale, armonizarea procedurilor administrative și judiciare în domeniul proprietății intelectuale, odată cu creșterea standardelor de calitate folosite în aceste sisteme, dar mai ales păstrarea unui just echilibru între titularii de drepturi, pe de o parte, și utilizatorii obiectelor protejate, pe de altă parte.

Lucrarea propune o abordare teoretică și practică a unor probleme legate de drepturile intelectuale. *Din punct de vedere teoretic*, analiza are ca fundament reglementările drepturilor intelectuale în dreptul român, prevederi moderne, dar incomplete, ceea ce creează dificultăți în aplicare și conduce la necesitatea unor modificări legislative. *Din punct de vedere al conținutului practic al lucrării*, lucrarea prezintă o serie de hotărâri și soluții naționale și străine (ale unor instanțe, a Curții de Justiție a Uniunii Europene, a Oficiului de Armonizare a Pieței Interne, a Oficiului European de Brevete) în scopul creării unei jurisprudențe unitare.

Practicienii încă se uită la drepturile intelectuale prin legea națională. Din păcate, specialiștii în dreptul de autor sunt interesați mai degrabă în media decât în *patent*. Cum, de asemenea, specialiștii în *patente* sunt interesați de interacțiunea dintre drept, tehnologie sau economie decât de alte drepturi din proprietatea intelectuală. În timp ce, domeniul mărcilor este mai degrabă conectat cu concurența decât cu dreptul de autor.

Parafrazând pe unul din maeștrii științei comparative, dreptul comparat constituie o tehnică indispensabilă pentru cineva care se interesează de dreptul internațional, ce nu poate fi văzut de cel care se uită prin prisma, deformatoare, a dreptului național. Interesul unui asemenea demers constă în îmbogățirea câmpului soluțiilor judiciare posibile.

Constatăm că domeniul protecției drepturilor de proprietate intelectuală este supus unei extinderi pe orizontală, însoțită cu o extindere pe verticală, în sensul în care ocrotirea tinde să fie asigurată prin două niveluri de protecție.

Dacă vrem ca, într-adevăr, să realizăm o armonizare a procedurilor și a sancțiunilor, atunci avem nevoie să facem un pas mai mult decât o armonizare a legislațiilor. Armonizarea prin jurisprudența CJUE va rezolva probabil doar problemele mai ușoare, în timp ce problemele cu adevărat grele vor cădea tot pe spatele curților naționale. Adevăratul motiv al diversității soluțiilor constă în balanța diferită a principiilor călăuzitoare. O eventuală apropiere nu se va putea rezolva decât printr-o creștere a comunicării directe între curțile naționale ale diferitelor state și de a înțelege diversele interpretări.

Acest proces trebuie acompaniat cu o înțelegere a tradițiilor naționale ale statelor membre. Și aici intervine rolul curților și a doctrinei de a discuta despre aceste tradiții și de a încerca armonizarea prin comunicare.

Sibiu

Adrian Circa

CAPITOLUL I

INTRODUCERE ÎN DOMENIUL DREPTURILOR INTELLECTUALE

1. Diferitele categorii de drepturi generate de activitatea de creație intelectuală¹ au fost până la acest moment legate de un destin comun. Guverdate de aceleași principii fundamentale, s-au dezvoltat în aceeași direcție și au fost tratate ca un ansamblu unitar cu toate discuțiile generate de natura lor juridică.

Acest destin comun care le-a solidarizat se impune a fi reanalizat. Aceasta se poate explica pe temeiul inflației de drepturi în domeniul proprietății intelectuale². Constatăm că drepturile de proprietate intelectuală se extind sau chiar se și suprapun.

Secțiunea 1

Noțiuni generale

2. În sens larg, prin *proprietate intelectuală* înțelegem drepturile asupra creațiilor intelectuale din domeniile științific, literar și artistic, pe de o parte, și domeniul industrial, pe de altă parte, la care se adaugă drepturile asupra semnelor distinctive.

Conform concepției tradiționale, dreptul proprietății intelectuale cuprinde proprietatea literară și artistică și proprietatea industrială. Proprietatea literară și artistică cuprinde dreptul de autor și drepturile conexe dreptului de autor. Iar proprietatea industrială se divide între drepturile asupra creației intelectuale cu aplicabilitate în industrie și drepturile asupra semnelor distinctive.

3. *Dreptul de autor* este dreptul de proprietate intelectuală recunoscut persoanei sau persoanelor care au realizat o operă originală de creație intelectuală în domeniul literar, artistic sau științific, oricare ar fi modalitatea de creație, modul sau forma concretă de exprimare și independent de valoarea și destinația lor³. Cea de-a doua categorie aparține

¹ Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/89/1.5/S/61968, proiect strategic ID 61968 (2009), co-finanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013.

² Includem în această masă și paraprorietățile intelectuale, cum ar fi numele de domeniu, imaginea sau pe organizatorii de spectacole sportive.

³ Y. Eminescu, *Dreptul de autor. Legea nr. 8 din 14 martie 1996. Comentată*, Editura Lumina Lex, București, 1997, p. 139; V. Roș, D. Bogdan, O. Spineanu-Matei, *Dreptul de autor și drepturile conexe. Tratat*, Editura All Beck, București, 2005, p. 38; G. Olteanu, *Dreptul proprietății intelectuale*, Editura CH Beck, București, 2008, p. 26; L. Dănilă, *Dreptul de autor și dreptul de proprietate industrială*, Editura CH Beck, București, 2008, p. 6; I. Macovei, *Tratat de drept al proprietății intelectuale*, Editura CH Beck, București, 2010, p. 424; T. Bodoașcă, *Dreptul proprietății intelectuale*, ediția a II-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București, 2012, p. 16; G. Gheorghiu, C. Cernat, *Dreptul proprietății intelectuale*, curs universitar, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 10; V. Ursa, *Drepturile de autor și protecția lor juridică în România*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca, 1999, p. 24; G. Gheorghiu, C. Cernat, *Dreptul proprietății intelectuale*, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 12.

artiștilor, producătorilor de înregistrări sonore și organismelor de radiodifuziune și televiziune. La acestea se adaugă și categoria drepturilor *sui generis* asupra bazelor de date.

4. *Proprietatea industrială* regroupează diferitele drepturi de proprietate industrială: pe de o parte, brevetele de invenție, desenele și modelele, și pe de altă parte mărcile și indicațiile geografice.

Diviziunea specifică domeniului dreptului de autor este adoptată de legiuitor. Cu toate acestea, dacă se analizează diferitele drepturi conexe, doar drepturile artiștilor sau interpreților se apropie de dreptul de autor. În timp ce celelalte categorii de titulari se armonizează mult mai bine cu proprietatea industrială, avem în vedere pe producătorii de fonograme și emisiuni. Din acest punct de vedere se poate spune că legea a încurajat acest amalgam între drepturile industriei și drepturile veritabililor artiști.

Proprietatea intelectuală reprezintă o parte integrantă a dreptului privat cu reguli specifice, în unele cazuri derogatorii sau complementare.

5. Domeniul proprietății intelectuale este foarte vast, putem spune că este o super ramură. *Creativitatea* reprezintă noțiunea fundamentală și liantul de bază al dreptului de proprietate intelectuală. Dispozițiile protejează produsele activității de creație intelectuală mai exact, creația și nu protejează proprietatea sau bunurile materiale concrete în care opera se materializează decât în mod indirect.

6. Creația nu figurează în sintagma dreptul proprietății intelectuale, dar rămâne ca o realitate implicită, pentru că tot ce înseamnă intelectual înseamnă o creație, o alcătuire de natură abstractă, în care își găsește expresia inteligența umană.

Creația și bunurile materializate sunt produsul acestei însușiri sau capacități specific umane, numită creativitate. Creația a fost definită drept „starea de tensiune interioară ce permite trăirea profundă a datelor unor situații ce trebuie rezolvate astfel încât demersurile intelectuale sunt depășite, devansate și structurate într-o formă și orientare neașteptate și superioare modalităților obișnuite de rezolvare. Creația este o stare greu de analizat din punct de vedere psihic. Totuși, se poate delimita o fază de gestație și de încărcare a personalității de tensiuni creatoare. În această fază, toate informațiile, trăirile, imaginile alimentează latent tensiunea creatoare. În momentul deplinei ei structurării, creația devine un act de eliberare încărcat de o stare adesea de tip euforic”¹.

7. Drepturile intelectuale sunt bunuri corporale, pure absolut, veritabile². Dreptul intelectual conferă posibilitatea titularului de a se folosi în mod exclusiv de fructul creației sale. Prezintă un aspect pozitiv reprezentat prin prerogativa de a-și exploata creația, precum și un aspect negativ ce se traduce prin putința de a interzice terților să-i utilizeze propria operă de creație intelectuală, dacă nu dețin consimțământul lui³.

Drepturile intelectuale sunt drepturi de graniță. Se consideră că sunt situate între drepturile reale și cele de creație. Printre trăsăturile specifice vom vedea că deși sunt

¹ V. Roș, O. Spineanu-Matei, D. Bogdan, *op. cit.*, p. 16.

² O. Ungureanu, C. Munteanu, *Eseu asupra clasificării bunurilor în dreptul civil*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 104.

³ L. Mihai, *Limitele dreptului subiectiv de proprietate industrială asupra invenției*, în *Dreptul nr. 1/2008*, p. 43.

opozabile *erga omnes*, sunt temporare, iar obiectul poartă asupra unei realități exterioare nemateriale.

8. Privită din perspectivă profesională, lumea proprietății intelectuale este foarte activă. În ultima vreme se constată apariția a numeroase organisme create în sectorul dreptului de autor, iar în domeniul proprietății industriale, practicienii sunt *consilieri în proprietate industrială* și juriști specializați.

§ 1. Originea drepturilor intelectuale

9. Din perspectivă istorică, exigența modernă a protecției autorilor și a inventatorilor s-a ridicat începând cu secolul al XVIII-lea, ca un corolar la epoca luminilor. Prima reglementare a drepturilor de autor a apărut în Anglia anul 1710 prin *Statute of Anne*. Obiectul său a fost de a încuraja cunoașterea, prin atribuirea drepturilor de copie autorilor (pentru o durată de 21 de ani).

În Statele Unite ale Americii, Constituția din 1787 prevedea încă de la început principiul de protecție a unui drept exclusiv și temporar în profitul autorilor și inventatorilor în scopul de a încuraja creația. Pe această bază, s-au edificat două reglementări federale (1790): prima a vizat legea privitoare la brevetele de invenții (*the Patent Act*), urmată de legea dreptului de autor (*the Copyright Act*).

În Franța, adoptarea primelor reglementări în materia proprietății intelectuale datează din perioada revoluționară. Au fost adoptate succesiv două texte: legea din 1791 ce a creat un drept de brevet în profitul inventatorilor, urmată de legea ce institua un drept de autor în favoarea dramaturgilor (1791).

În Germania, unificarea reglementărilor a venit destul de târziu, pe fondul absenței unității naționale. Abia în anul 1870 s-au creat premisele pentru adoptarea primei legi privitoare la protecția dreptului de autor asupra scrierilor, desenelor, compozițiilor muzicale și a operelor dramatice. Urmată de legea cu privire la protecția mărcilor (1874), legea privitoare la protecția dreptului de autor asupra operelor de artă și a fotografiilor și legea din 1877 cu privire la brevetele de invenții.

10. Experiența română în epoca modernă în domeniul proprietății intelectuale poate fi reflectată prin următoarea formulă ce marchează principalele etape în construcția instituțiilor specifice:

- dreptul de autor: 1865→1923→1955→1956→1996 (Legea nr. 8/1996);
- drepturi conexe: 1996 (Legea nr. 8/1996);
- invențiile: 1865→1906→1967→1974→1991 (Legea nr. 64/1991)¹;
- desenele și modelele: 1968→1992 (Legea nr. 129/1992);
- mărcile: 1879→1925→1967→1998 (Legea nr. 84/1998)²;
- indicațiile geografice: 1968→1998 (Legea nr. 84/1998).

¹ A.R. Bădărău, N.M. Mihăilescu, *Scurtă istorie a brevetării invențiilor în România*, volumul I, Editura OSIM, București, 2005, p. 26.

² C.R. Romișan, *Scurtă retrospectivă a reglementărilor legislative în România în domeniul mărcilor*, în RRDPI nr. 1/2010, p. 129. În acest sens, a se vedea și A.R. Bădărău, N.M. Mihăilescu, *Mărcile de fabrică și de comerț în România. Itinerar cronologic*, Editura OSIM, București, 2008, p. 33.